

LIITE 2 ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTASUUNNITELMA

Kunnat järjestävät valtion vastuulla olevien eläintautien valvonnan ja vastustamisen toimenpiteet sekä eläinsuojelua koskevat tehtävät. Näiden tehtävien kustannukset korvataan kunnille valtion varoista.

Eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin sekä sivutuotelain mukaisista valvontatehtävistä ensisijainen vastuu on kunnan valvontaeläinlääkäreillä. Kunnan praktikkoeläinlääkärit suorittavat tarvittaessa eläinsuojeluvalvontaa akuuteissa tapauksissa virka-ajan ulkopuolella, valvontaeläinlääkärien poissa ollessa sekä avustavat valvontaeläinlääkäreitä heidän työssään. Kunnan praktikkoeläinlääkärit vastaavat eläintautivalvontaan liittyvistä tilaohjelmista ja näytteenotoista, eläinten vientivalvontaan liittyvistä tarkastuksista ja käytännön toimenpiteistä, Traces -järjestelmän käytöstä osaltaan ja käytännön praktiikkatoimista eläintautitilanteesta.

Tarkastushenkilökunnan toimivalta laajeni lähes koko Pirkanmaan alueelle 1.7.2018 voimaan tulleen yhteistyösopimuksen myötä. Sopimusosapuolina ovat Pirtevan valvontayksikön lisäksi Tampereen seudun ja Sastamalan alueen (Sotesin) valvontayksiköt. Pirkanmaata laajalti kattavan yhteistyösopimuksen mukaisesti vuoden 2019 alusta alkaen Pirtevan ja Sotesin yhteistyö valvontaeläinlääkärien välillä käynnistyi. Pirtevan valvontaeläinlääkärit ovat suorittaneet valvontaa Sotesin alueella virka-apupyntöjen perusteella sekä tehneet joitakin yhteiskäyntejä Sotesin valvontaeläinlääkäriin kanssa. Sekä Pirtevassa että Sotesissa on kummassakin kaksi valvontaeläinlääkäriä virkaa. Yhteistyötä sekä Sotesin että Tampereen kanssa jatketaan erityisesti valvonnan yhtenäistämiseksi. Virka-apua annetaan yhteistyösopimuksen mukaisesti tarvittaessa yksiköiden resurssitilanteen mukaan.

Viranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä kohdellaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti. Kunnissa toimivia eläinsuojeluviranomaisia ovat kunnaneläinlääkärit, terveystarkastajat ja poliisi. Pirtevassa eläinsuojelutehtäviä hoitavat pääasiassa valvontaeläinlääkärit. Pirtevassa valvontaeläinlääkärit tekevät tarkastuksia pääosin parityönä ja tarvittaessa poliisin virka-avun kanssa. Praktikkoeläinlääkärit ilmoittavat valvontaeläinlääkärille havaitessaan praktiikkatyössään eläinsuojelullisia epäkohtia tai saadessaan ilmoituksia epäilyistä eläinsuojelulainsäädännön rikkomuksista. Tarkastuksia suoritetaan pääasiassa silloin, kun on aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan, käytetään tai kuljetetaan säädösten vastaisesti. Epäilyn perusteella tarkastuksia suoritetaan myös kotirauhan piirissä. Tarkastuksilla annetaan tarvittaessa neuvontaa ja ohjausta eläinten hoidossa. Havaitessa eläinsuojelulainsäädännön vastaista toimintaa tarkastuksilla annetaan hallintopäätöksellä määräyksiä ja kieltoja ja tarvittaessa voidaan myös ryhtyä kiiretoimenpiteisiin eläimen terveyden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Valvontaeläinlääkärit pitävät kirjaa ja seuraavat viranomaistarkastuksilla (eläinsuojelu, eläintautilain mukainen valvonta) annettujen määräysten noudattamista uusintatarkastuksin. Täydentävien ehtojen valvontaa suorittavalle aluehallintovirastolle toimitetaan tiedot eläinsuojelutarkastuksilla sekä muussa alkutuotannon valvonnassa havaituista ehtojen täyttymiseen liittyvistä epäkohdista toimittamalla tuotantotilojen tarkastuskertomukset aluehallintovirastoon kahden viikon sisällä tarkastuksen suorittamisesta.

Pirtevan alueella on sekä maaseutua että kaupunkimaisia taajamia. Eläinten hyvinvoinnin valvonta kohdistuu sekä tuotanto- että lemmikkieläimiin. Alueella on paljon hevostaloutta ja keskimääräisesti nautatiloja. Sikataloutta ja suuria siipikarjatiljoja alueella on hyvin vähäisesti. Eläinsuojeluvalvontaan kuuluu sekä epäilyyn perustuva että säännöllinen ilmoituksenvaraisten ammattimaisten seura- ja harrastuseläinten pidon kohteiden valvonta. Edellä mainittuja ilmoituksenvaraisia kohteita on Pirtevan alueella seuraavasti: 59 hevostallia, 5 koirahoitolaa, 10 kenneliä, 2 eläimiä myyvää kauppaa, 6 muuten laajamittaista eläintenpitoa harjoittavaa toimijaa. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaa ammattimaista tai muutoin laajamittaista eläintenpitoa harjoittavia yksiköitä (esim. hevostallit ja eläinkaupat ja pieneläinlaitokset) tarkastetaan säännöllisesti perustuen edellisen tarkastuksen yhteydessä laadittuun riskinarvioon. Kohteiden riskinarviointi on keskeä. Tarkastuksen suorittamisen ei näissä kohteissa tarvitse perustua epäilyyn. Kotirauhan piirissä suoritettava tarkastus edellyttää kuitenkin aina epäilyä, vaikka kyseessä olisi ilmoitusvelvollinen toiminta. Näistä kohteista ylläpidetään rekisteriä aluehallintoviraston ilmoitusten perusteella. Suunnitelmallista valvontaa tehdään resurssitilanteen mukaisesti priorisoiden kuitenkin epäilyyn perustuvaa valvontaa.

Tarkastuksia voidaan tehdä ilman epäilyä myös sellaisiin paikkoihin, joiden toiminta edellyttää luvan hakemista aluehallintovirastolta. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat, eläinnäyttelyt ja eläinlilpailut. Valvontaeläinlääkärit hallinnoivat myös ilmoituksia esimerkiksi kiertävistä eläinnäyttelyistä ja sirkuksista, jotka toimivat aluehallintoviraston luvalla ja ovat velvollisia ilmoittamaan paikalliselle viranomaiselle alueella tapahtuvasta toiminnasta. Alueella on yksi pysyvä eläinnäyttely, kiertäviä eläinnäyttelyitä ja sirkuksia vierailee alueella satunnaisesti.

Epäilyyn perustuvia lemmikkieläimiin kohdistuvia eläinsuojeluilmoituksia tulee viikoittain useampia. Epäilyyn perustuvia tuotantoeläimiin (mukaan luettuna hevoset) kohdistuvia eläinsuojeluilmoituksia tulee karkeasti arvioiden noin kerran viikossa. Pirtevässä on ollut resurssivajetta, vuoden 2021 lopussa Pirtevan kaksi valvontaeläinlääkäreitä työskentelevät molemmat osa-aikaisesti.

Kunnan yhteinen arkistointijärjestelmä Tweb on päivittäisessä käytössä eläinlääkintähuollon valvontatehtävistä syntyvien dokumenttien arkistoisissa. Valvontakohderekisteriä ylläpidetään TerveKuu -ohjelmassa ja kaikki tarkastuskertomukset ja hallintopäätökset liitetään kohdekohtaiselle kortille. Valvonnan apuna käytetään mm. Eläinten pitopaikka- ja eläintenpitäjärekisteriä, Eläintietojärjestelmää, Nautarekisteriä, lammas- vuohi- ja sikarekisteriä (Eläinrekisteri), Eläintenpitokieltorekisteriä, väestötietojärjestelmää sekä tuonti- ja vientivalvonnassa Traces NT-järjestelmää. Tarvittavia käyttöoikeuksia hallinnoidaan suurimmaksi osaksi Ruokaviraston ylläpitämän Pääsynhallinta-sovelluksen avulla. Valvontaeläinlääkäri käyttää mainittuja tietojärjestelmiä ja opastaa tarvittaessa niiden käytössä muita. Tiedonhallintajärjestelmistä hankitaan tarvittaessa koulutusta myös ulkopuolelta. Eläintenpitokieltorekisteristä tarkistetaan tarvittaessa, onko henkilöllä, josta eläinsuojeluilmoitus on tehty, tai henkilöllä, jolle eläintä ollaan luovuttamassa pysyvään tai tilapäiseen hoitoon, eläintenpitokieltola. Jos havaitaan, että henkilöllä, jolla rekisterin mukaan on voimassa oleva eläintenpitokieltola, on eläimiä omistuksessaan tai hoidossaan, tehdään asiasta aina rikosilmoitus poliisille.

Eläintautivalvonta on jaettu kunnaneläinlääkärien ja valvontaeläinlääkäriin kesken siten, että kunnaneläinlääkärit hoitavat näytteenotto- ja tilatoimenpiteet (terveysvalvontaohjelmat ja salmonellavalvonta). Valvontaeläinlääkäri avustaa tarvittaessa. Mehiläistautivalvonta kuuluu kuitenkin poikkeuksena kokonaisuudessaan valvontaeläinlääkärille.

Eläintauteihin liittyvää jatkuvaa valvontaa suorittavat kaikki alueen praktiikkatyötä tekevät eläinlääkärit päivittäisen potilastyönsä yhteydessä sekä valvontaeläinlääkärit muun valvontatyönsä ohessa. Kunnaneläinlääkärit huolehtivat eläintautien vastustusohjelmista ja käytännön näytteenotoista ohjelmien mukaisesti. Mahdollisessa tautitilanteessa toimitaan yhteistyössä läänineläinlääkärien ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti. Eläintautien torjuntaa ja hävittämistä käsitellään myös kunnan häiriötilannesuunnitelmassa. Eläinlääkärit osallistuvat aktiivisesti varautumiskoulutuksiin. Pirtevan kunnaneläinlääkärien osallistumista valmiuseläinlääkäritoimintaan ylläpidetään, ja valmiuseläinlääkäreille suunnatuissa koulutuksissa saatavaa tietoa jaetaan kaikille Pirtevan kunnaneläinlääkäreille. Mahdollisia zoonooseja ehkäistään käytännön työssä esimerkiksi valvomalla siipikarjan ja sikojen ulkonapitokieltola tiedotuksella.

Pirtevan alueella on yksi vesiviljelylaitos (poikaslaitos / luonnonravintolammikko). Vesiviljelylaitoksen toiminta tarkastetaan aluehallintoviraston vuosittaisen ohjeistuksen mukaisesti. Tarkastukset suorittaa kunnaneläinlääkäri (praktikkoeläinlääkäri, valvontaeläinlääkäri tai hygieenikoeläinlääkäri). Alueella on ainoastaan lemmikkeinä pidettäviä kyyhkysia. Siipikarjan (ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat lajit) ja muiden eläintenpitäjien rekisteröitymisvelvoitteen noudattamista valvotaan muun valvonnan yhteydessä. Muista tautivalvontaan liittyvistä näytteenotoista (Ruokaviraston ja aluehallintoviraston pyynnöstä) vastaa lähimmällä vastaanotolla työskentelevä kunnaneläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri. Näytteet ottaa ohjeistuksen mukaan useimmiten eläinlääkäri, joka ei vastaa tilan eläinten hoidosta.

Haaskapaikkoja tarkastetaan tarvittaessa, erityisesti kun haaskana käytetään kotieläimiä. Haaska- ja muuta sivutuotevalvontaa suoritetaan myös epäilyilmoitusten perusteella (ilmoittamattomat paikat). Pirtevan alueella on neljä ilmoitettua haaskapaikkaa. Aluehallintoviraston toimittaman taulukon avulla seurataan tilojen ilmoituksia eläinten poistotavoista ja suoritetaan tarvittaessa (havaittaessa epäselvyyksiä) hävitykseen liittyvän kirjanpidon tarkastuksia tiloilla. Eläinten hävityskirjanpitoa voidaan tarkastaa myös muun valvonnan yhteydessä. Eläintautivalvontaan liittyen kunnaneläinlääkärit tekevät eläinten vienti- ja tuontitarkastuksia sekä muita näytteenottoja liittyen mm. eläinnäyttelyihin tai osto- / myyntitilanteisiin. Pirtevan muita sivutuotevalvontakohteita ovat alueen kaksi eläintuhkaamaa.

Mahdollisissa tautiriskitilanteissa, joita tuonin yhteydessä ilmenee, toimitaan aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti. Laittomasti maahan tuotujen (sisämarkkinakauppa) lemmikkien osalta viranomaistoimenpiteistä vastaa aluehallintovirasto. Kolmasmaatuonin (muut kuin EU -maat) päätöksenteosta vastaa Ruokavirasto. Havaittaessa muun toiminnan yhteydessä tai saataessa ilmoitus laittomasti maahan tulleesta eläimestä, suoritetaan tarkastus ja tehdään tarkastuskertomus, joka lähetetään aluehallintovirastolle tai Ruokavirastoon, joka tekee asiassa eläintautilain mukaisen päätöksen. Tuontivalvontaan liittyviä tarkastuksia suoritetaan aluehallintoviraston pyyntöjen mukaisesti ja Traces NT-

ilmoitusten perusteella, ja niitä voidaan tehdä myös pistokokein. Vientitodistuksia kirjoittavat Traces NT-järjestelmän mukaisesti kaikki Pirtevan praktikkoeläinlääkärit. Valvontaeläinlääkärit ja praktikkoeläinlääkärit kirjoittavat pyydettyä myös muita todistuksia.

Kaupallisen eläinten tuonin rekisteröityneitä toimijoita valvotaan tarkastamalla kirjanpitoa tuoduista eläimistä säännöllisesti, tarvittaessa myös tuontikohtaisesti voidaan tarkastaa eläimet ja niiden tuontiasiakirjat. Eläinkuljetusajoneuvoja tarkastetaan toimijoiden tai aluehallintoviraston pyynnöstä (lupahakumenettelyä varten). Kuljettajalupa-asioissa ja ajoneuvojen hyväksymismenettelyistä annetaan neuvontaa pyydettyä sekä esimerkiksi hevosalan toimijoille muun valvonnan yhteydessä.

Viranomaisyhteistyö

Käytännön viestintää ja yhteydenpitoa muihin viranomaisiin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan osalta hoitavat pääasiassa valvontaeläinlääkärit. Aluehallintovirastoon ja terveystieteiden viranomaisille tehdään tarvittaessa ilmoitukset eläintautilainsäädännössä säädettyjen ilmoitusvelvollisuuksien mukaisesti (kaikki kunnaneläinlääkärit).

Pirkanmaan poliisilaitoksen kanssa on sovittu yhteistyötavoista partioiden ja tutkijoiden kanssa virka-avun ja rikostutkinnan sujuvuuden ja tiedonkulun varmistamiseksi. Yhteistyötä poliisin kanssa kehitetään ja pyritään pitämään ainakin yksi alueen valvontaeläinlääkärien ja poliisin edustajien yhteinen tilaisuus vuodessa.

Yhteistyö poliisien kanssa eläinsuojeluvalvonnassa on kuukausittaista. Poliisin antama virka-apu muuttui maksulliseksi vuoden 2020 aikana. Yhteistyötä kehitetään myös syyttäjien kanssa aktiivisella lähestymisellä eläinsuojeluasioissa ja tarvittaessa palaverilla ennen eläinsuojeluoikeudenkäyntejä. Valvontaeläinlääkärit pitävät pyydettyä luentoja ja koulutusta eläinsuojeluun ja eläinten hyvinvointiin sekä muihin työtehtäviinsä liittyvissä asioissa.

Eläinsuojelulakiin kuuluvana kunnan velvollisuutena on myös löytöeläinten säilytys viidentoista vuorokauden ajan. Pirtevan alueen löytöeläinten säilytyspaikkojen yhteystiedot löytyvät Pirtevan kotisivuilta. Pirtevässä löytöeläinten hoidosta ja kustannuksista vastaa kukin kunta itsenäisesti (eivät kuulu Pirtevan toimintaan ja budjettiin). Löytöeläinlaitoloita valvotaan kuten muitakin ammattimaisen seura- ja harrastuseläinten pidon kohteita.